

3.2.4 De rechterlijke macht.

3.2.4.1 Wat doet de rechterlijke macht?

De rechterlijke macht (RM)

- RM wordt uitgeoefend door de hoven en rechtbanken, opgericht krachtens de wet.
- Rechtsmacht vastgelegd in de Grondwet.
- (Art. 144, eerste lid Gw): geschillen over burgerlijke rechten en politieke rechten
=> Politieke rechten kunnen door de wetgever ook aan andere rechtbanken gegeven worden dan de andere hoven en rechtbanken.
=> Bv. het recht om niet te veel belastingen te moeten betalen, het kiesrecht, dienstplicht.)
- (Art. 145 Gw)
=> Geschillen over politieke rechten kunnen w overgedragen aan administratieve rechtscolleges.
=> De politieke rechten in deze zin mogen niet zomaar gelijkgesteld worden met de politiekgeoriënteerde fundamentele rechten die hoger al aan bod kwamen.
=> Bv. Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (=> Vlaams Bestuurlijk Rechtscollege).
(= Instantie die als laatst zal oordelen over beslissingen die de OH. (Bv. verblijf in België)
- Bij de kwalificatie van de 'politieke' rechten ging het oorspronkelijk om rechten die zeer nauw verbonden waren met de uitoefening van het staatsgezag.
=> Wetgever beschikt over een ruime vrijheid over deze kwalificatie van een recht als 'politiek'.
=> Hij heeft ook andere rechten aan de beoordeling van bestuurlijke rechters toevertrouwd.
=> Het GwH kan hier toezicht op uitoefenen, zodat de wetgever niet volkomen ongeremd geschillen aan de gewone hoven en rechtbanken kan onttrekken om ze toe te vertrouwen aan bijzonder rechtscolleges.
- De beslechting van geschillen over burgerlijke en politieke rechten = 'subjectieve' geschillen'
=> De inzet van het geding zijn de 'subjectieve' rechten van de partijen.
- (Art. 146): Rechtscollege moet krachtens een wet worden ingesteld.

- Uitspraken zijn bekleed met:
 - **Gezag van gewijsde**
→ De uitspraak heeft bindende kracht en wordt vermoed de juridische waarheid te zijn.
→ Het is vatbaar voor gewone rechtsmiddelen (Bv. hoger beroep)
=> Hetzelfde geschil wordt voorgelegd aan een rechtscollege dat hiërarchisch hoger geplaatst is als het rechtscollege dat in eerste aanleg uitspraak heeft gedaan.
=> Dat rechtscollega kan een andere beslissing nemen indien nodig.
→ Wanneer geen gewone rechtsmiddelen meer openstaan, dan kracht van gewijsde.
 - **Kracht van gewijsde**
→ Uitspraak is definitief (=> Geen hoger beroep meer mogelijk)
→ Na verloop van termijn voor gewone rechtsmiddelen of na beroepsprocedure
→ Nog vatbaar voor buitengewone rechtsmiddelen: cassatieberoep
=> Hof spreekt zich niet uit over de feiten, maar kijkt als de rechten juist werden toegepast.

3.2.4.2 Hoe wordt de rechterlijke mach georganiseerd?

3.2.4.2.1 De magistratuur.

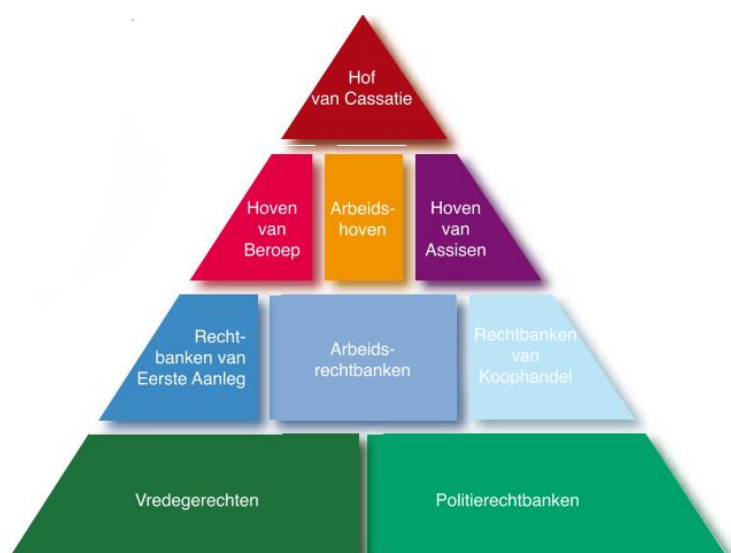
3.2.4.2.1.1 De magistraten van de zetel. (PG 147-149)

- Alle rechters zijn onafhankelijk in de uitoefening van hun rechtsprekende bevoegdheden.
=> Zij kan niet onder gezag, toezicht, invloed van wie dan ook staan.
- VredeHoe benoeming door Koning? -> op voordracht van de Hoge Raad voor de Justitie
=> Hoge Raad voor Justitie: opgericht zodat de magistraat geen speelbal is voor d koning.
- Voor het leven benoemd (*de facto* tot aan pensioen +/- 67 jaar)
- Wedden vastgesteld door WM.
=> het is de wetgever die beslist hoeveel een magistraat verdient.
=> Onverenigbaarheid, want mogen geen publieke ambten vervullen.
=> Geen ambtsontzetting of schorsing dan bij vonnis
=> Andere rechters moeten oordelen over het feit dat een rechter zijn werk goed doet.
- Evaluatieprocedure

Het openbaar ministerie / parket ('staande magistratuur')

- *Wat is de functie van het OM?*
=> Het parket staat in voor de opsporing en vervolging van misdrijven.
=> Het OM behoort tot rechterlijke orde, maar niet tot de rechterlijke macht in de strikte zin.
=> De parketmagistraat bij de correctionele rechtbank heet "procureur des Konings"
=> Benoeming en ontslag door Koning (Art. 153)
 - Onafhankelijk, maar samenwerking met minister van Justitie voor vervolgingsbeleid
 - Minister heeft positief een injunctierecht.
- => Minister kan het OM opdragen om iemand te vervolgen. Zij moeten dit voor de rechter brengen, ook al waren zij dit niet zelf van plan. Minister van Justitie moeit zich hierin.
- => Minister kan niet tegen het OM zeggen om te stoppen met een persoon te vervolgen, dan spreekt men van een negatief injunctierecht.

3.2.4.2.2 Gerechtelijke structuur

Je wordt veroordeeld voor een diefstal door de correctionele rechtbank van eerste aanleg, maar als je het niet eens bent met de beslissing, kan men in hoger beroep treden (Hoven van Beroep) en als laatst (Hof van Cassatie). Er is maar één Hof van Cassatie in België. Hof van Cassatie kan een arrest verbreken en stuurt dit terug naar een ander rechtscollege op hetzelfde niveau vanwaar het vandaan komt. Hierbij wordt opnieuw geoordeeld rekeninghoudend met Hof van Cassatie.

Hoe verloopt de rechtsbedeling? Hoe verloopt een proces?

- Geregeld in Gerechtelijk Wetboek en Wetboek Strafvordering
- Afhankelijk van de aard of de waarde van het geschil kan een geschil in eerste aanleg, dus voor een eerste beoordeling, terechtkomen bij de vrederechter, politierechtbank, de rechtbank van eerste aanleg, dit is hun materiële bevoegdheid.
=> (Art 157, tweede en derde lid Gw)
- De politie- en correctionele rechtbank oefenen in strafzaken de belangrijkste bevoegdheden uit.
=> (Art 157, laatste lid Gw)
- Hoger beroep tegen beslissing van de vrederechter of de politierechtbank:
=> Komt terecht bij de rechtbank van eerste aanleg.
- Hoger beroep tegen beslissing van de rechtbank van eerste aanleg of rechtbank van koophandel:
=> Komt terecht bij het hof van beroep.
- Hoger beroep tegen beslissing van de arbeidsrechtbank:
=> Komt terecht bij het arbeidshof.
➔ In sommige zaken geen hoger beroep mogelijk dus beslissing 'in eerst en laatste aanleg'.
➔ In strafzaken, in beginsel, recht op hoger beroep mogelijk.
- (Art. 156 Gw)
=> Bij elk hof is er ook een arbeidshof waarvan de beslissingen 'arresten' worden genoemd.
=> De magistraten van een hof heten 'raadsheren'.
=> De parketmagistraat bij een hof van beroep heet 'procureur-generaal'
- (Art. 150 Gw)
=> De zaken die overgelaten worden aan de jury behoren tot de bevoegdheid van een assisenhof
=> Het hof van assisen is een controversiële vorm van rechtsbedeling die veel middelen vergt.
- (Art 147 Gw)
=> Hof van Cassatie is het hoogste rechtscollege van de rechterlijke macht.
=> HvC gaat enkel na of het recht juist werd toegepast door lagere rechtscolleges.
=> Buitengewoon rechtsmiddel en is ook mogelijk als een beslissing 'in eerste en laatste aanleg'.
=> Cassatieberoep instellen? -> Alle gewone rechtsmiddelen moeten worden uitgeput.
=> De magistraten bij HvC leveren advies aan het Hof door het uitbrengen van een 'conclusie'.
- (Art. 158 Gw)
=> Hierbij moet geoordeeld worden of een geschil door de gewone rechter kan beoordeeld worden of door een bestuurlijk rechtscollege.

3.2.4.3 Hoe verloopt de rechtsbedeling?

- Partijen hebben recht op toegang tot onafhankelijke en onpartijdige rechter.
=> Algemeen beginsel met grondwettelijke waarde.
- Verbod van rechtsweigerings, want een rechter heeft een ambtsverplichting om te oordelen over een bepaalde zaak. Hij is grondwettelijk verplicht.
- Het verloop v/d procedure wordt in geregeld in het Gerechtelijk Wetboek of in het Wetboek v strafvordering, al naar gelang de respectievelijk burgerlijke/ strafrechtelijke aard v/d procedure.
- (Art. 148, eerste lid Gw)
=> Openbaarheid van terechtzitting en uitspraak
- (Art. 149 Gw)
=> Hier geldt een uitdrukkelijke motiveringsverplichting (vonnissen, arresten ...)

3.2.4.4 De bijzondere colleges.

Grondwettelijk Hof

Raad van State

Administratieve rechtscolleges

- (Art. 142 Gw), (Art. 160 Gw), (Art 145 Gw)
=> Bovenstaande behoren niet tot de rechterlijke macht, maar zijn wel rechtscolleges.
=> Vooral belangrijk in het kader v/d rechtsbescherming v/d burger tegen optreden v/d OH.

(1) Het Grondwettelijk Hof

- (Art. 142, eerste lid Gw)
- (Art. 142, tweede lid Gw)
=> Doet uitspraak, bij arrest, over de shending door een wet, decreet of ordonnantie, van belangrijke grondwettelijke principes.
- (Art. 142, derde lid Gw)
- Het GwH kan formele wetskrachtige normen toetsen aan een belangrijk deel van de Grondwet.
=> Grondwet geschonden? -> normen kunnen vernietigd worden (bij beroep tot vernietiging)
-> normen ongrondwettig verklaren (bij prejudiciële vraag)
- (Art. 142, vierde lid Gw)
- (Art. 142, vijfde lid Gw)
- (Art. 142, laatste lid Gw)
=> De bijzondere meerderheidswetten bepalen de organisatie, bevoegdheid en werking v/h GwH

(2) Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak

- = De hoogste bestuurlijke rechter.
- => Enerzijds een cassatierechter voor bestuurlijke rechtscolleges.
Bv. Als de raad voor vreemdelingenbetwistingen, als zij een arrest afleveren en je bent van oordeel dat de wet verkeerd werd toegepast, dan kun je hier cassatie beroep instellen.
- (Art. 160, eerste + tweede lid Gw)
=> De RvS heeft twee belangrijke functies en bestaat overeenkomstig uit twee afdelingen:
1) De afdeling wetgeving.
2) De afdeling bestuursrechtspraak.
- (Art. 14, § 1, eerste lid, 1° Raad van State-Wet)
=> De relevantie wordt duidelijk van de afbakening van het begrip "bestuurlijke overheid".
=> Hiervan zal afhangen als de RvS de bevoegdheid heeft om een beslissing van een dergelijke entiteit te beoordelen.
- (Art. 14, § 1, eerste lid, 2° Raad van State-Wet)
- (Art. 14, § 2 Raad van State-Wet)
=> RvS die bestuurlijke rechtshandelingen kan schorsen- en vernietigen. (BELANGRIJKSTE F)
=> Controle van wettigheid (objectieve geschillen) wnr?
-> Controle van substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvereisten, machtsoverschrijding, machtsafwending. Bv. Geen advies gevraagd aan de afdeling RvS.

(3) Bestuurlijke rechtscolleges

- Beslechting van 'politieke' subjectieve rechten of voor objectieve geschillen.
- (Art. 161 Gw)
=> Federale wetgever heeft van die mogelijkheid in een heel aantal gevallen gebruik gemaakt.
- (Art. 39/1, § 1, tweede lid van de Vreemdelingenwet)
=> Vb. van een federaal bestuurlijk rechtscollege is de Raad voor vreemdelingenbetwistingen.
=> Deze raad is al enige bevoegd om kennis te nemen van de beroepen die worden ingesteld tegen individuele beslissingen genomen met toepassing van de wetten betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.
- (Art. 105 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning)
=> De vlaamse decreetgever heeft bestuurlijke rechtscolleges in het leven geroepen.
=> Vb. hiervan is de Raad voor Vergunningsbetwistingen.
 - Deze Raad is bevoegd om om beroepen te beoordelen die worden ingesteld tegen de uitdrukkelijke of stilzwijgende beslissing betreffende een omgevingsvergunning, genomen in laatste bestuurlijke aanleg.
=> Het is een erg belangrijke bevoegdheid op het vlak van stedenbouw en milieu.

De Raad van State is een bestuurlijk rechtscollege en oordeelt enkel over de subjectieve (politieke) rechten wanneer hij oordeelt als cassatierechter over beroepen ingesteld tegen de beslissingen van lagere bestuurlijke rechtscollege, zoals de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen of de Raad voor Vergunningsbetwistingen. De RvS oordeelt net zoals het GwH over 'objectieve' geschillen.

Geschillen over burgerlijke rechten → Gewone hoven en rechtbanken.

=> Subjectieve geschillen over de concrete aanspraken van een partij.

=> Politieke rechten? -> Kunnen worden toevertrouwd aan een bijzonder bestuurlijk rechtscollege.

Geschillen over politieke rechten → Gewone hoven en rechtbanken, tenzij wetgever ze toewijst aan bestuurlijke rechtscolleges.

3.2.5 Controle en wederzijdse afhankelijkheid van de staatsmachten.

=> We staan in het bijzonder stil bij de controle die de staatsmachten op elkaar uitoefenen, en hoe ze voor hun functioneren van elkaar afhankelijk zijn.

=> De staatsmachten vervullen soms verantwoordelijkheden die meer lijken te sluiten bij de taken van andere machten.

Bv. Kamer kan een parlementair onderzoek veren, wat eerder lijkt op de taken van de rechterlijke macht.

Bv. Kamer kan de nationaliteit verlenen door naturalisatie, wat eerder lijkt op een bestuurlijke taak.

Bv. De Koning heeft bepaalde wetgevende taken en is hoofd van de UM en beschikt over genaderecht, dit kunnen ook allemaal een gerechtelijke verantwoordelijkheid zijn.

- Scheiding van de machten = wederzijdse controle en afhankelijkheid
=> Scheiding der machten = uitvoerende, rechterlijke, wetgevende macht.

3.2.5.1 De WM controleert de UM.

- De UM heeft geen rechtstreekse democratische legitimiteit.
=> De UM moet verantwoording afleggen aan de rechtsreeks verkozen organen van de WM.
=> Vandaar het Belgische systeem als een 'parlementair' regime.
- (Art. 100, tweede lid Gw)
=> Maakt het mogelijk om op dagelijkse basis controle uit te oefenen op de Regering.
=> Senaat kan dit alleen in het kader van de optioneel of verplicht bicamerale aangelegenheden.
- Het Parlement oefent een wetgevende en controlefunctie uit.
=> Het zwaartepunt van de politieke controle op de Koning ligt duidelijk bij de Kamer.

3.2.5.1.1 Het principiële vertrouwen in de Regering.

3.2.5.1.1.1 De 'government making power'

- De Regering moet kunnen rekenen op de steun van een meerderheid v/d leden v/d Kamer.
=> Minderheidsregeringen hebben nooit behoord tot de politieke cultuur van België.
- De ministers zijn verantwoordelijk tegenover de Kamer van volksvertegenwoordigers.
=> De eerste minister, na zijn eedaflegging en benoeming van de andere ministers, leg een regeringsverklaring voor aan de Kamer, waarna een vertrouwensstemming volgt.
=> Aan die stemming gaat een parlementair debat voor = het 'investituurdebat'
Er is een debat over de beleidsplannen van de eerste minister en zijn ploeg (= Regering).
- (Art. 121 bis Kamerreglement)
=> Ieder lid van de Regering zendt aan de Kamer zijn beleidsverklaring over.
=> Deze verklaring bevat de strategische keuzes en krachtlijnen van het beleid ter uitvoering vna het regeerakkoord.
=> Deze verklaring wordt besproken door de bevoegde commissie binnen zes weken na eerste

3.2.5.1.1.2 Het interpellatierecht en het indienen van moties.

=> *Interpellatie = Het lot van de regering kan afhankelijk zijn op iets wat volgt v/d tussenkomst.*

- (Art. 132, tweede en derde lid Reglement Kamer)

3.2.5.1.1.2.1 De eenvoudige motie.

- (Art. 134 Reglement Kamer)
=> Eenvoudige motie => overgaan tot orde van de dag.

3.2.5.1.1.2.2 De motie van vertrouwen.

- (Art. 135 Reglement Kamer)
=> Wanneer de meerderheid het vertrouwen in de Regering wil herbevestigen.
=> Het is een motie waardoor de Kamer, bij GEWONE MEERDERHEID van de leden, onvoorwaardelijk haar vertrouwen aan de Regering schenkt of bevestigt.
=> Deze motie heeft voorrang op alle andere moties.
- (Art. 136 Reglement Kamer)
=> Kamer draagt binnen drie dagen nieuwe premier voor => ontslag regering.
- (Art. 96, tweede lid Gw)
=> Als de Kamer binnen die termijn effectief een opvolger voor de eerste minister heeft dan moet de Regering haar ontslag aanbieden aan de Koning.
- (Art. 46, eerste lid, 1° Gw)
=> Als de Kamer niet binnen die termijn een opvolger voor de eerste minister heeft dan heeft de Koning het recht om de Kamer te ontbinden.

3.2.5.1.1.2.3 De motie van wantrouwen.

- Men dien een motie van wantrouwen in, als de oppositie de Regering ten val wil brengen.
=> Dit kan een constructieve motie van wantrouwen zijn of een gewone.

1. De constructieve motie van wantrouwen.

- Een motie waarin de Kamer, bij gewone meerderheid van de leden:
=> Haar vertrouwen ontnemt aan de Regering +
=> Een opvolger voor de eerste minister voor benoeming aan de Koning voordraagt.
- (Art. 137 Reglement Kamer)
=> Een constructieve motie van vertrouwen heeft voorrang op de gewone motie van wantrouwen en de motie van aanbeveling.
- (Art. 96, tweede lid Gw)
- Deze constructieve moties werden ingevoerd bij de vierde staats hervorming om een grotere regerings- en parlementaire stabiliteit te garanderen.
- Deze motie laat de Koning echter niet toe de Kamer te ontbinden.
=> Zo kunnen vervoegde verkiezingen worden vermeden.

2. De gewone.

- Een motie waarin de Kamer, bij gewone meerderheid van de leden, haar vertrouwen ontnemt aan de Regering zonder tegelijkertijd een opvolger voor de eerste minister voor te dragen.
- Stemming bij GEWONE MEERDERHEID van de leden.
=> Het m.b.t. voltallig regering of individueel lid.
=> Geen voordracht opvolger.
=> Koning kan ontbinden bij motie tegen regering.
- (Art. 139 Reglement Kamer)
- (Art. 46, eerste lid, 2° Gw)
- (Art. 46, tweede lid Gw)
=> Er is dus een afkoelingsperiode ingebouwd.

3.2.5.1.1.2.4 De motie van aanbeveling.

- Komt in de praktijk amper voor.
=> Bij het einde v/d interpellatie.
=> Geen uitspraak over vertrouwen of wantrouwen.
- (Art. 139 Reglement Kamer)
- (Art. 132, eerste lid Reglement Kamer)

3.2.5.1.1.3 Beperkte controle: lopende zaken.

- Indien de Regering ontslag neemt, ontstaat er een bijzondere situatie.
=> Ze verlaten niet onmiddellijk hun functie omwille van de continuïteit van het bestuur.
=> Hun ontslag wordt in beraad gehouden door de Koning tot een nieuwe Regering gevormd w.
=> De Kamer kan de controle over de Regering niet meer ernstig uitvoeren.
=> Dit komt omdat de Regering reeds ontslagnemend is.
=> Ze mogen geen nieuwe beslissingen nemen.
- De regering mag enkel nog beslissingen nemen over de 'lopende zaken'.
=> Ze mag enkel nog oordelen over een beperkt aantal aangelegenheden.
=> De Regering blijft wel bevoegd voor handelingen van dagelijks bestuur.
=> Echte politieke beleidsbeslissingen kunnen enkel wanneer ze dringend noodzakelijk zijn.

- Beslissingen die niet van dagelijkse aard zijn, geen fundamentele beleidsopties betreffen, mogen worden genomen in lopende zaken, wanneer cumulatief aan de voorwaarden voldaan is:
 - 1) De aanzet voor de beslissing is voorafgaand aan het ontslag van de Regering of de ontbinding van de Kamer gegeven.
 - 2) De verdere behandeling van het dossier gebeurt niet overhaast.
 - 3) De uiteindelijke beslissing houdt geen nieuwe en belangrijke beleidsopties in.➔ De bevoegde rechter kan een miskening van deze bevoegdheidsbeperking sanctioneren.

3.2.5.1.2 Dagelijkse controle: het vragenrecht.

- De Kamer kan controle uitoefenen op de UM door vragen te stellen aan de Regering.
=> Vragen zijn vrijblijvender dan een interpellatie.
- Kamerleden geven vragen door aan de voorzitter en maakt deze over aan de bevoegde minister.
=> Hij moet binnen de twintig werkdagen antwoorden.
=> Vragen en antwoorden worden bekendgemaakt in het 'Bulletin van Vragen en Antwoorden'.
- Kamerleden kunnen éénmaal per week gedurende één uur mondelinge vragen stellen.
=> Deze moeten een actueel karakter hebben en van algemeen belang zijn.
- Een lid dat een vraag wilt stellen, meldt dit aan de voorzitter en wijst de betrokken minister aan en vermeldt het onderwerp van de vraag.
=> Minister antwoordt mondeling op de vraag, waarna vraagsteller recht heeft op een repliek.
=> Vragen die betrekking hebben op een actueel onderwerp, kunnen behandeld worden tijdens een actualiteitsdebat.
- (Art. 123-126 Reglement Kamer)
=> Dringende mondelinge vragen kunnen ook gesteld worden.
- (Art. 127-129 Reglement Kamer)
=> In de commissies kunnen ook mondelinge vragen worden gesteld.
=> De Senaat kan enkel nog schriftelijke vragen stellen, voor zover ze betrekking hebben op aangelegenheden die behoren tot zijn bevoegdheden.

3.2.5.1.3 Uitzonderlijke controle: de parlementaire onderzoekscommissie.

- (Art. 56, eerste lid Gw)
=> De Kamer van Volksvertegenwoordiging heeft het recht van onderzoek.
- De Kamer stelt meestal een onderzoekscommissie samen om een onderzoek te openen.
=> De parlementaire onderzoekscommissie kan een beleidsvoorbereidend doel hebben.
=> De parlementaire onderzoekscommissie kan beleidscontrole optreden.
- (Art. 3 van de Wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek)
=> Elk Kamerlid heeft het recht om het onderzoek van de commissie bij te wonen, indien gewenst
=> De commissievergaderingen zijn openbaar.
=> De commissie kan op ieder tijdstip anders beslissen.
- (Art. 1, eerste lid van de Wet van 3 mei 1880)
- De onderzoekscommissie oefent geen rechterlijke functie uit.
- (Art. 4, § 1 van de Wet van 3 mei 1880)
=> Alle onderzoeksmaatregelen omschreven in het Wetboek van Strafvordering kunnen genomen worden.
- (Art. 4, § 2 van de Wet van 3 mei 1880)
- (Art. 4, § 5 van de Wet van 3 mei 1880)
- (Art. 4, § 5 van de Wet van 3 mei 1880)
- (Art. 8, derde lid van de Wet van 3 mei 1880)
- (Art. 13, eerste lid van de Wet van 3 mei 1880)

3.2.5.1.3 Uitzonderlijke controle: de parlementaire onderzoekscommissie.

- De laatste decennia wordt frequenter gebruik gemaakt van de mogelijkheden met het parlementair onderzoek.
- De aanbevelingen uit het verslag worden niet altijd uitgevoerd, zodat aan hun impact op het beleid soms kan worden getwijfeld.
- (Art. 56, tweede lid Gw)

3.2.5.1.4 Enkele bijzondere vormen van controle.

3.2.5.1.4.1 De staatsfinanciën.

- (Art. 170, § 1 Gw)
- De wetgever met daarin de Kamer van volksvertegenwoordiging moet de essentiële aspecten van alle belastingen vastleggen.
=> Er zit hierin een belangrijke mogelijkheid voor de WM om UM te controleren.
- (Art. 171 Gw)
=> De belastingen moeten ook elk jaar opnieuw worden goedgekeurd.
- (Art. 174 Gw)
=> De WM moet jaarlijks de begroting goedkeuren d.m.v. een begrotingswet.
=> Bevat het plan v/h bestuur m.b.t de verwachte inkomsten en uitkomsten v/d Staat.
=> Kamer moet de eindrekening goedkeuren.
- Goedkeuring van de begroting
=> De UM moet de geraamde ontvangsten innen en mag de geraamde uitgaven doen.
=> Het Rekenhof staat de Kamer in deze opdracht bij.

3.2.5.1.4.2 De krijgsmacht en de buitenlandse zaken.

- (Art. 167, § 1, eerste lid Gw)
- (Art. 182 Gw)
- (Art. 183 Gw)
- (Art. 167, § 2 Gw)

3.2.5.1.4.3 De strafrechtelijke aansprakelijkheid van de regeringsleden.

- (Art. 103, vijfde lid Gw)
=> In het kader van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de Regering vervult d Kamer ook een bijzondere rol.
- (Art. 103, zevende lid Gw)

3.2.5.1.4.4 De comités P en I

- Vaste comités **P** en **I** houden zich bezig met controle op **politie**- en inlichtingendiensten.
- (Art. 1, eerste lid van de wet van 18 juli 1991)

3.2.5.2 De UM controleert de WM

- Koning heeft in bepaalde omstandigheden het recht om de Kamer te ontbinden.
- Koning heeft in bepaalde omstandigheden het recht om haar werkzaamheden te verdragen.
=> Regeringsleden moeten hiermee instemmen.
- De UM heeft de grondwettelijk taak om de wet uit te voeren.
- De UM geeft met besluiten, omzendbrieven... het bestuur instructie over de toepassing van de wet door gedecentraliseerde of gedeconcentreerde entiteiten.
- De UM doet ook haar invloed gelden op de inhoud van de wetgeving zelf.

3.2.5.3 De WM controleert de RM

=> *De rechters zijn onafhankelijk in hun rechtspraak.*

- De wetgevende macht bepaalt de weddes van de magistraten.
- De WM stelt vast hoe de rechterlijke macht zijn taken kan vervullen.
=> Het wordt geregeld in het gerechtelijk wetboek, want hierin staat het 'dagdagelijkse', advocaten in hun rol, hoe partijen zich moeten gedragen en dergelijke.
- Kamer speelt rol bij opheffing onschendbaarheid parlementsleden en regeringsleden
=> De wetgevende macht moet zich ook hierover uitspreken, want men mag geen politieke gevolgen instellen tegen parlementsleden, regeringsleden.
- Kamer mag parlementaire onderzoeken voeren.

3.2.5.4 De RM controleert de WM.

- Buiten toepassing laten van wetgeving die strijdig is met internationaal recht (Smeerkaas arrest)
=> 'De gewone rechters' mogen wetgeving buiten toepassing laten als die volgens hen in strijd is met direct werkend internationaal recht bv. het EVRM.
=> Als de WM iets doet waardoor jij schade hebt, zoals ongrondwettige wetgeving.
- De RM kan de Belgische Staat in bepaalde omstandigheden aansprakelijk stellen voor schade veroorzaakt door het optreden van de wetgevende macht.
- GwH: controle op grondwettigheid wetskrachtige normen
=> GwH kan controleren als de wetgever de grondwet al dan niet geschonden heeft.

3.2.5.5 De UM controleert RM.

- Koning benoemt rechters (voordracht door Hoge Raad voor de Justitie)
=> De UM beslist voor een deel hoe de RM hun functie moeten vervullen.
- De UM is verantwoordelijk voor de uitvoering rechterlijke beslissingen.
- In strafzaken heeft de Koning een genaderecht.

3.2.5.6 De RM controleert UM.

- (Art. 159 Gw)
=> Exceptie van onwettigheid: buiten toepassing laten v onwettige bestuurlijke rechtshandeling
=> Als de recht geconfronteerd wordt met een bestuurlijke beslissing (Koninklijk Besluit...) als deze in strijd is met een hogere norm (GW, wet) dan mag de rechter beslissen om dit niet toe te passen.
- De RM kan de Belgische Staat in bepaalde omstandigheden aansprakelijk stellen voor schade veroorzaakt door het optreden van de uitvoerende macht.
- RvS: schorsing en/of vernietiging van onwettige bestuurlijke rechtshandelingen.

4. België is een federale staat.

4.1 Federalisme in een notendop.

Unitaire staat

- Uitoefening soevereiniteit door één centrale overheid.
Bv. Eén WM, één UM, één RM.
- Gezagsspreiding gebeurt eventueel door deconcentratie en decentralisatie.
Bv. Nederland, Frankrijk
- Er is daar één parlement, één regering voor het gehele grondgebied.
=> Het ene sluit het andere niet uit.

Federale staat

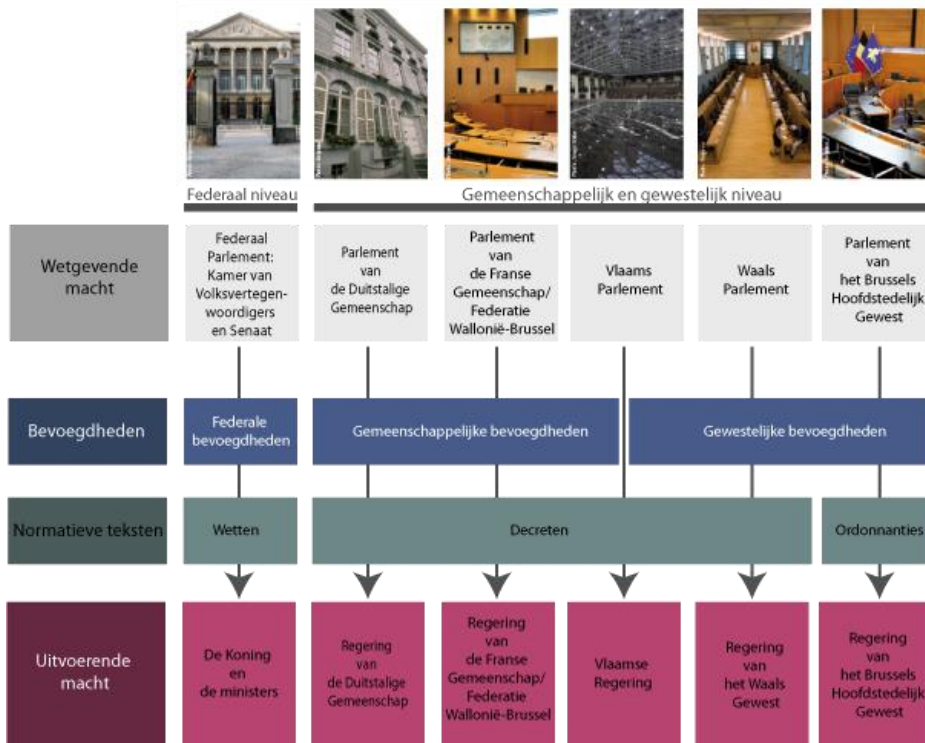
- Uitoefening soevereiniteit gedeeld door een centrale (federale) overheid én deelstaten.
- Dit gebeurt door het verspreiden van de bevoegdheden van de verschillende deelstaten.
- Er kan een hiërarchie bestaan tussen het recht v/d federatie en het recht v/d deelstaten.
- Federale staten kunnen op verschillende manieren tot ontwikkeling komen.
- CENTRIPETAAL FEDERALISME
=> Als voorheen afzonderlijke soevereine staten besluiten zich te verenigen in één nieuwe staat.
Bv. Duitsland uiteindelijk samengekomen in één Staat.
- CENTRIFUGAAL FEDERALISME
=> Als voorheen unitair georganiseerde staat besluit om de uitoefening van de soevereiniteit te verdelen over verschillende entiteiten.
Bv. België stap voor stap een federale staat geworden.
- Er bestaat niet één model om een federale staat in te richten.
=> In sommige federale staten bestaat een hiërarchie tussen het federale en deelstatelijk recht, maar in andere (Bv. België) niet.
=> In sommige federale staten hebben de deelstaten een eigen grondwet, in andere niet.
- Vaak hebben federale staten, zoals België, een GwH dat bevoegdheidsconflicten tussen de federatie en deelstaten moet oplossen.
=> In sommige federale systemen hebben alle deelstaten dezelfde bevoegdheden.
- = Een verzamelbegrip voor een reeks systemen waarin het gezag verspreid wordt over diverse geledingen, die elk over beperkte of grote hoeveelheden autonomie beschikken.
=> Deze gezagsstructuur krijg soms ook een ander label => "regionalisme"/"multinationalisme".
=> Ook soms het begrip confederalisme.
- België was tot diep in de 20ste eeuw een unitaire staat, maar door federalisering een federale.

Confederale staat

- Een confederale samenwerking speel zich af op het interstatelijke diplomatieke niveau.
- Het wordt soms ook gebruikt om een vorm van gezagsspreiding aan te duiden met een grote autonomie voor deelstaten.

→ Binnen elke staatsvorm zijn variaties mogelijk

4.2 Ontwikkeling van het Belgische federalisme.

ZES STAATSHERVORMINGEN (1970-2014)

- Vóór 1970 was België unitaire staat
 - => Belgische instellingen vervulden hun rol voor het hele grondgebied op dezelfde manier.
 - => Die overheid was aanvankelijk eentalig Frans.
 - => Sindsdien is de Belgische Staat geëvolueerd naar een federale Staat.
- Evolutie van eentalig Frans naar tweetalig Nederlands-Frans bestuur
 - => Grondwet, rechtspraak, bestuur ... in het Frans.
 - => Het grootste deel van de bevolking kende het Frans niet, maar dit zorgde voor een problemen
 - => Probleem werd opgelost door de taalwetgeving, zoals Nederlandstalige wetgeving...
 - De taalwetten hebben niet alle spanningen kunnen oplossen.
 - => Vanaf de jaren 60 verzuchting van Nederlandstaligen om meer autonomie te verkrijgen.

1970: EERSTE-staats hervorming

- (Art. 2 Gw)
 - => Oprichting van drie cultuurgemeenschappen (Vlaams, Frans, Duitstalig):
 - => Vlaamse verzuchting voor meer culturele autonomie
 - => Sinds het einde van WOII is er in het Oosten van België een groep dat Duits spreekt en ook zij hebben hun eigen cultuurgemeenschap gekregen.
- (Art. 4 Gw)
 - => De indeling van België werd in taalgebieden ingeschreven in de Grondwet.

1980: TWEEDE-staatshervorming

- (Art. 3 Gw)
 - => De grondwetgever van 1970 had het plan om drie gewesten te maken.
 - => De gewesten zijn er gekomen door vraag van Franstaligen omdat zij eerder geïnteresseerd waren in economische autonomie. Ze wilden deze structureren via gewestvorming, in hun voorstel zouden drie gewesten komen, namelijk een Vlaams, Waals en Brussels Gewest.
 - => De cultuurgemeenschappen waren een idee van de Nederlandstaligen en waren er al vanaf de jaren 1970, maar tot 1980 heeft het geduurd vooraleer de Gewesten hun vorming kregen.
 - => Er was nog geen beslissing over Brussel.
- Cultuurgemeenschappen worden gemeenschappen
 - Krijgen persoonsgebonden bevoegdheden (bv. welzijn en gezondheidszorg)
 - => Er kwamen persoonsgebonden bevoegdheden en daarom ging men over tot de benaming 'gemeenschappen'.

1988: DERDE-staatshervorming

- Een akkoord kwam er met de derde staatshervorming van 1988
 - => Dit statuut werd geregeld door in de Bijzondere Wet van 12 januari 1989 betreffende BWBI
 - => Vlamingen wilden graag dat de benaming 'Brussel' als iets specialer zou overkomen.
- Deze voegde een bijzonder belangrijke bevoegdheid toe aan het pakket v/d gemeenschappen.
 - => Het onderwijs.
- Waar er de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschappen zijn, staan daar het Vlaamse, Waalse en Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegenover.
 - => Het Belgische federalisme is een bipolair systeem, want Franstaligen t.o.v. Nederlandstaligen.

1993: VIERDE-staatshervorming (Sint-Michielsakkoord)

- Werd grotendeels opgenomen in de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot het vervolledigen van de federale staatsstructuur.
- De regels betreffende de rechtstreekse verkiezingen van de raden werden vastgelegd.
 - => Tot daarvoor: dubbelmandaat.
- De principes voor de internationale betrekkingen van de gemeenschappen en gewesten werden bepaald, waaronder de mogelijkheid om verdragen te sluiten.
- Art. 1 Gw.: België is federale staat
- Splitsing provincie Brabant
 - => Brabant zou verdeeld worden in twee verschillende provincies (Waals/Vlaams)
- Internationale bevoegdheden voor deelstaten

2001: VIJFDE-staatshervorming (Lambermontakkoord)

- Overdracht diverse bevoegdheden (o.a. toezicht op lokale besturen)
- Herfinanciering van de gemeenschappen.
- Meer fiscale bevoegdheden voor de gewesten.
- De 'Vlaamse Brusselaars' sindsdien ook een vaste vertegenwoordiging in het deelstaatparlement

2011-2014: ZESDE-staatshervorming (Vlinderakkoord)

- Hervorming van de Brusselse Instellingen werden gerealiseerd, samen met een overdracht van nieuwe bevoegdheden aan de deelstaten en de daarbij horende aanpassing van de Bijzondere Financieringswet.
- Overdracht bevoegdheden, o.a. kinderbijslag
- Uitbreiding fiscale autonomie gewesten
- Herfinanciering Brussel + splitsing Brussel-Halle-Vilvoorde
- Hervorming Senaat

4.3 De bevoegdheidsverdeling tussen de federale entiteiten.

4.3.1 Grondslagen van de bevoegdheidsverdeling.

4.3.1.1 De indeling van het grondgebied in taalgebieden.

- De gemeenschappen en gewesten.
=> Publiekrechtelijke rechtspersonen die bevoegdheden uitoefenen over een bep. grondgebied.
- Belgische grondgebied w op diverse manieren onderverdeeld in kleinere territoriale entiteiten.
=> Op bestuurlijk vlak -> de provincies en de gemeenten.
=> Op gerechtelijk vlak -> de kantons en de gerechtelijke arrondissementen.
- Bij federale staatsinrichting staat de indeling van het grondgebied in taalgebieden centraal.
- (Art. 4, eerste en tweede lid Gw)
=> België omvat vier taalgebieden.
 - 1) Het Nederlandse taalgebied
 - 2) Het Franse taalgebied
 - 3) Het tweetalige gebied Brussels-hoofdstad en het Duitse taalgebied
- Taalgebieden hebben zelf geen eigen rechtspersoonlijkheid.
=> De bestuurstaal wordt bepaald en toegewezen aan een taalgroep o.b.v. de taalgebieden.
- Grenzen kunnen enkel gewijzigd worden via bijzondere meerderheidswet.
- Wetten die met een bijzondere meerderheid moeten goedgekeurd worden, kunnen slechts gewijzigd w als de 2 belangrijkste groepen binnen Belgische federalisme daarmee instemmen.

4.3.1.2 De gelijkheid en autonomie van federale entiteiten (=deelstaten).

4.3.1.2.1 Beginsel.

- Geen hiërarchische band tussen federale overheid en deelstaten
=> Deelstaten zijn gelijk aan elkaar en aan de federale overheid.
=> Federale OH is niet belangrijker dan de deelstaten, ze zijn gelijk.
- Verankering bevoegdheidsverdeling in Grondwet of bijzondere wet
=> Federale OH kan niet met een eenvoudige wet aanpassingen inbrengen, bijzondere wetten kunnen enkel aangepast worden als ook de meerderheid ervoor instemt.
- De bevoegdheden van de deelstaten zijn nagenoeg integraal 'gebetonneerd' in de Grondwet of in de bijzondere wetten, op die van Duitse gemeenschap na.
=> De staat hervormen is doorgaans niet mogelijk met de eenvoudige meerderheid.
- De autonomie van de deelstaten vloeit voort uit de exclusiviteit.

4.3.2.1.2.2 Nuanceringen.

4.3.2.1.2.2.1 De internationale betrekkingen.

- (Art. 169 Gw)
=> De Federale bevoegdheidsverdeling werkt niet volledig door in de internationale rechtsverhoudingen.
=> De federale staat is internationaal verantwoordelijk voor het optreden van deelstaten.
=> Naar Internationaal recht w niet altijd rekening gehouden dat België een federale staat is. Bv. We hebben allerlei verplichtingen binnen BE, internationaal opgelegd. Als België zich wil houden aan de opgelegde internationale verplichtingen dan moeten de gewesten initiatieven nemen om de internationale regels na te leven. Als ze dit niet zouden doen omdat de deelstaten het niet willen, dan kan onder bepaalde voorwaarden, de federale staat wel in de plaats beslissen.

4.3.1.2.2.2 Het statuut van de Brusselse wetgevende en uitvoerende normen.

- (Art. 9 BWBI)
=> Brusselse ordonnanties niet volledig evenwaardig met wetten en decreten
-> (toetsing door gewone rechter + schorsingsbevoegdheid Koning)
=> Ordonnanties= formele wetten afkomstig van het Brusselshoofdstedelijk gewest.
=> Een dergelijke toetsing is verboden voor de gewone rechter in het geval van een decreet van een andere deelstatelijke overheid.
- (Art. 45 BWBI)

4.3.1.3 De exclusieve bevoegdheidsverdeling.

4.3.1.3.1 Beginsel

- Onderlinge bevoegdheidsverdeling is exclusief.
= Als uitgangspunt geldt dat één bepaalde aangelegenheid in een bepaald territorium slechts door één entiteit kan worden geregeld.
- Het verticaliteitsbeginsel
= Als een bevoegdheid wordt toegewezen aan een van de federale entiteiten, dan heeft men zowel de bevoegdheid om normen uit te vaardigen als om ze uit te voeren aan die entiteit.
=> Overdracht houdt wetgevende en uitvoerende bevoegdheid in.
- (Art. 6, § 1, IX, 4° BWHI)
=> Het is de federale overheid die deze normen vaststelt.

4.3.1.3.2 Nuanceringen.

- De exclusiviteit in België is het uitgangspunt, maar geen essentieel kenmerk van federalisme.

4.3.1.3.2.1 Gedeeld exclusieve bevoegdheden.

- De gemeenschappen zijn bevoegd voor onderwijs, maar met uitzondering van de bepaling van het begin en het einde van de leerplicht, de minimale voorwaarden voor het uitreiken van de diploma's en de pensioenregeling.
- De gewesten zijn bevoegd voor het leefmilieu, maar met uitzondering van het vaststellen v productnormen en de bescherming tegen ioniserende straling, met inbegrip v/h radioactief afval.
- = GEDEELD EXCLUSIEVE BEVOEGDHEDEN.
=> Meerdere overheden bevoegd voor delen van bevoegdheidspakket.

4.3.1.3.2.2 Concurrerende bevoegdheden.

- Exclusiviteit als uitgangspunt?
-> Indruk dat er geen ruimte is voor concurrerende of samenlopende bevoegdheden, waarbij verschillende overheden tegelijk eenzelfde bevoegdheid kunnen uitoefenen over hetzelfde grondgebied.
- (Art. 170, §§ 1 en 2, eerste lid Gw)
- (Art. 170, § 2, laatste lid Gw)
=> Hiërarchie: als de federale overheid m.b.t. een bepaalde belasting, dan kunnen de deelstaten dat niet meer; als deelstaten al opgetreden zijn in een bepaalde fiscale materie en vaardigt de federale overheid vervolgens een regeling uit, dan treedt die in de plaats daarvan.

4.3.1.3.2.3 Parallele bevoegdheden.

- (Art. 6 bis, § 1 en § 2 BWHI)
=> Meerdere overheden tegelijk bevoegd voor eenzelfde aangelegenheid.
- De verschillende deelentiteiten hebben tegelijk redelijke aanspraken om een bepaalde maatregel te treffen.

4.3.2 De bevoegdheden van de deelstaten.

4.3.2.1 Gemeenschapsbevoegdheden.

- (Art. 38 Gw)
=> De bevoegdheden van de gemeenschappen liggen voor een deel vast in de Grondwet.

1. Cultuur en onderwijs

4.3.2.1.1.1 Materiële bevoegdheid.

- (Art. 127, § 1 Gw)
=> Tot de culturele aangelegenheden behoren o.a. schone kunsten, bibliotheken, sport...
=> Voor de Duitstalige Gemeenschap is dat geen bijzondere wet.
=> De Wet Duitstalige gemeenschap verwijst naar de bevoegdheidsregeling in de BWHI voor wat de bedoelde culturele aangelegenheden betreft.

4.3.2.1.1.2 Territoriale bevoegdheid

- (Art. 127, § 2 Gw)
=> Dit zijn 'unicommunautaire' cultuur of onderwijsinstellingen.
=> Zo zijn de decreten van de Vlaamse Gemeenschap ook van toepassing op de Vlaamse onderwijsinstellingen in Brussel.
- (Art. 135bis Gw)
- (Art. 4bis, 1° Gw)
- (Art. 130, § 2 Gw)

4.3.2.1.2 Persoonsgebonden aangelegenheden.

4.3.2.1.2.1 Materiële bevoegdheid.

- (Art. 128, § 1 Gw)
=> Gezondheidsbeleid
Bv. Het verblijf betreffende zorgversterkingen in en buiten verplegingsinrichtingen.
Bv. De organisatie van eerstelijnsgezondheidszorg.
=> Bijstand aan personen
Bv. Het gezinsbeleid.
Bv. Het beleid inzake maatschappelijk welzijn en de jeugdbescherming.
- (Art. 130, § 1, eerste lid, 2° en 4° Gw)
- (Art. 130, § 1, laatste lid Gw)
=> De Wet Duitstalige Gemeenschap verwijst naar de bevoegdheidsregeling in de BWHI voor wat de bedoelde persoonsgebonden aangelegenheden betreft.

4.3.2.1.2.2 Territoriale bevoegdheid.

- (Art. 128, § 2 Gw)
=> Dit zijn opnieuw 'unicommunautaire' instellingen.
=> Zo zijn de decreten van de Vlaamse Gemeenschap ook van toepassing op het UZ v/d VUB.
- (Art. 135 Gw. Juncto Art. 60, vierde lid BWBI)
- (Art. 130, § 2 Gw)

4.3.2.1.2.3 Het taalgebruik.

4.3.2.1.2.3.1 Materiële bevoegdheid.

- (Art. 129, § 1 Gw)
- (Art. 130, § 1, eerste lid, 5° Gw)

4.3.2.1.3.2 Territoriale bevoegdheid.

- (Art. 129, § 2 Gw)
=> Het was de bedoeling om voor die laatste uitzondering een lijst van instellingen op te stellen, maar die is er nooit gekomen.
- (Art. 30 Gw)
=> Die aangelegenheden worden geregeld in de gecoördineerde Bestuursaalwet van 18 juli 1996 en de Taalwet Gerechtszaken van 15 juni 1935.
- (Art. 130, § 2 Gw)
=> Alle gemeenten van het Duitse taalgebied zijn faciliteitengemeenten, waarvoor de federale overheid bevoegd is gebleven.

Om de voorgaande complexiteit van de territoriale bevoegdheid van de Vlaamse en Franse Gemeenschappen te begrijpen, moeten we in het achterhoofd houden dat die voortvloeit uit de ambities die met de gemeenschap worden nagestreeft: die zijn veeleer gelinkt aan de persoon, dan aan een bepaald grondgebied. Daardoor is het niet vanzelfsprekend te bepalen tot waar de rechtsmacht van deze gemeenschappen zich precies uitstrekt. Vermits tot de Vlaamse Gemeenschap om inhoudelijke redenen ook personen moeten kunnen behoren die niet wonen in het Nederlandse taalgebied, moest het beleid van de Vlaamse Gemeenschap op de een of andere manier ook uitwerking kunnen krijgen in dat tweetalige taalgebied. Hetzelfde gold echter ook voor de Franse Gemeenschap. Om normconflicten te vermijden en om te vermijden dat de Brusselaars op basis van taal en cultuur een 'subnationaliteit' zouden moeten kiezen, kwam de huidige, ingewikkelde regeling uit de bus.

4.3.2.2 De gewestbevoegdheden.

4.3.2.2.1 Materiële bevoegdheden.

- (Art. 39 Gw)
=> De bevoegdheden van de gewesten worden in een bijzondere meerderheidswet bepaald.
- (Art. 134 Gw. Juncto Art. 19, § 2 BWBI)
=> De organen van de gewesten kunnen in deze aangelegenheden ook decreten met kracht van wet aannemen.
- (Art. 6, § 1 BWBI)
=> De bevoegden van het Vlaamse en Waalse Gewest, zoals ruimtelijke ordening, leefmilieu en waterbeleid, ondergeschikte besturen, terwerkstellingsbeleid, openbare werken en vervoer...
- (Art. 4 BWBI)
=> Het Brussels Hoofdstedelijke Gewest heeft dezelfde bevoegdheden.

4.3.2.2.2 Territoriale bevoegdheden.

- (Art. 1, § 1, laatste lid juncto Art. 2, tweede lid BWHI)
=> De instellingen van het Vlaamse Gewest oefenen hun bevoegdheden uit op een grondgebied dat samenvalt met het Nederlandse taalgebied.
- (Art. 1, § 3 juncto Art. 2, derde lid BWHI)
=> De instellingen van het Waalse Gewest oefenen hun bevoegdheden uit op een grondgebied dat samenvalt met het Franse en Duitse taalgebied.
- (Art. 1 juncto Art. 2, § 1 BWBI)
=> De instellingen van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest oefenen hun bevoegdheden uit op een grondgebied dat samenvalt met tweetalig taalgebied Brussel-Hoofdstad.
→ De bevoegdheden van de gewesten zijn uit hun aard veeleer grondgebonden.

4.3.3 De bevoegdheden van de federale overheid.

4.3.3.1 De toegewezen bevoegdheden.

- Bevoegd voor alle aangelegenheden die de Gw/bijzondere wetten haar uitdrukkelijk toekennen.
- Let op indien Grondwet bevoegdheid toewijst aan de 'wet':
=> Artikel vóór inwerkingtreding BWHI: niet bevoegdheidsverdelend
(wet = wet, decreet of ordonnantie)
=> Artikel na inwerkingtreding BWHI: wel bevoegdheidsverdelend (wet = federale wet)
=> Voor de grondwetsbepalingen (na 1980) wordt enkel de federale wet bedoeld.

4.3.3.2 De residuaire bevoegdheden. (=> Alle niet-toegewezen bevoegdheden)

- Het gaat hier om de 'horizontale' bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten.
- = De bevoegdheden die niet uitdrukkelijk door de Grondwet of bijzondere wetten toegewezen zijn aan de federale overheid of aan de gemeenschappen en gewesten.
- (Art. 35, eerste lid Gw)
=> Bepaalt dat de OH slechts bevoegd is voor de aangelegenheden die de Grondwet en de wetten, krachtens de Grondwet uitgevaardigd, haar uitdrukkelijk toekennen.
- (Art. 35, tweede lid Gw)
=> Bepaalt dat de gemeenschappen of gewesten bevoegd zijn voor de overige aangelegenheden onder de voorwaarden en op de wijze bepaald door een bijzondere wet.
- De gemeenschappen en gewesten hebben toegewezen bevoegdheden.
- De federale overheid heeft residuaire bevoegdheden.

→ Deze regeling is het gevolg van de centrifugale dynamiek van het Belgische federalisme.
- De federale overheid beschikt o.a. over het burgerlijk recht, strafrecht, gerechtelijk recht...
- De federale overheid oefent zijn bevoegdheden uit over het hele grondgebied van België.

4.3.4 Impliciete bevoegdheden.

- (Art. 10 BWHI)
=> De deelstaten beschikken over de 'impliciete bevoegdheden'.
=> Deze zijn niet door de Grondwet of door de bijzondere wet aan de deelstaten toegewezen.
=> Voorwaarden voldaan?
-> Deelstaat kan niettemin de bevoegdheden van een andere overheid aan zich trekken.
 - Voorwaarden voor de uitoefening van impliciete bevoegdheden:
(1): Uitoefening moet noodzakelijk zijn om de eigen toegewezen bevoegdheden uit te oefenen.
(2): De aangelegenheid moet zich tot een gedifferentieerde regeling lenen.
(3): De weerslag ervan op de bevoegdheid van de andere overheid moet marginaal zijn.
- ➔ Deze bevoegdheden kunnen ook worden uitgeoefend ten aanzien van aangelegenheden die uitdrukkelijk aan de federale overheid zijn voorbehouden.

4.3.5 Instrumentele bevoegdheden.

- = De deelstaten kunnen deze bevoegdheden uitoefenen als instrument bij het beleid inzake hen de uitdrukkelijk toegewezen bevoegdheden.
- We gaan hieronder kort in op enkele voorbeelden.

1. Strafrechtelijke bevoegdheden.

- (Art. 11, eerste en tweede lid BWHI)
- Binnen de context kunnen decreten een aantal maatregelen nemen o.v.v. strafrechtprocedure.
=> (Art. 11, laatste lid BWHI)

2. Fiscale bevoegdheden.

- Deelstaten hebben steeds meer fiscale autonomie gekregen.
=> Logisch, want anders zouden deelstaten volledig afhankelijk blijven van geldstromen die afkomstig zijn van de federale overheid.
- Voor de Vlaamse en Franse Gemeenschap is het onmogelijk om eigen belasting in te voeren.
- De financiering van de deelstaten wordt geregeld in de Bijzondere Financieringswet 16/01/89.
=> Financiering v/d Duitstalige Gemeenschap wordt geregeld in de gewone Wet Duitstalige G.

3. Bestuurlijke overheden.

- (Art. 9 BWHI)
=> De deelstaten mogen gedecentraliseerde besturen en onderneming oprichten.
=> De deelstaten moeten kapitaalparticipaties nemen.
- (Art. 87 BWHI)
=> De deelstaten mogen hun personeelsformatie vaststellen.
- (Art. 6quater BWHI)
=> Gewesten sinds de zesde staatshervorming de bevoegdheid om zelf de normen voor onteigeningsprocedures vast te leggen.
=> Het Vlaamse Gewest, wordt geregeld in het decreet van 24/02/2017.

4.3.6 Grenzen aan de bevoegdheidsuitoefening.

- (Art. 143, § 1 Gw)
 - => Alle entiteiten van de federale staat moeten bepaalde grenzen respecteren.
 - => Alle overheden moeten het **evenredigheidsbeginsel** in acht nemen.
 - => De OH moet erover waken haar bevoegdheden uit te oefenen op een wijze die de uitoefening van bevoegdheden van een andere overheid niet overdreven moeilijk of onmogelijk maakt.
 - > Wel het geval? -> evenredigheidsbeginsel geschonden.
 - => Het beginsel van de **federale loyaliteit** van belang.
 - = Alle entiteiten moeten zich bij de uitoefening van hun bevoegdheden loyaal openstellen tegenover de gehele federale unie.
- **Er bestaan nog andere principes die grenzen stellen aan de uitoefening van bevoegdheden.**
 - => (Art. 6, § 1, VI, derde lid BWHI)
 - => Het algemeen normatief kader kan door de federale overheid worden vastgesteld.
 - => Op die manier wordt vermeden dat de uitoefening van de bevoegdheden van de gewesten zou leiden tot een afbreuk aan die beginselen.

De interpretatie van de bevoegdheidsverdeling

- Bevoegdheidsverdeling is [complex landschap](#).
- Interpretatie via adviezen afdeling wetgeving RvS, rechtspraak GwH of afdeling bestuursrechtspraak RvS.

4.4 De belangrijkste organen van de deelstaten.

De organen van de deelstaten

- Twee soorten deelstaten: gemeenschappen en gewesten.
 - => België is een federale staat met een driedelige rechtsordening.
- Iedere deelstaat heeft WM en UM.
 - => De deelstaten hebben in beginsel geen rechterlijke macht.
- Alleen federale RM.
 - => Oordeelt over de geschillen die ontstaan met toepassing van het deelstatelijke recht.
- Nuance: Vlaamse bestuurlijke rechtscolleges (impliciete bevoegdheden)

4.4.1 Basiskennmerken

4.4.1.1 Functies, samenstelling en werking.

4.4.1.1.1 De wetgevende machten.

- De WM van de gemeenschappen en gewesten maken wetten in de formele zin v/h woord.
 - => Ze worden DECRETEN genoemd (onderscheid maken met het federale wetgevend optreden)
 - => Ze worden ORDONNANTIE genoemd (handeling van de wetgevende organen v/h BHG).
 - > (Art. 4, eerste lid BWBI)
- ➔ Deze wetgevende akten hebben een evenwaardige positie als federale wetten, mits de beperkte nuances die gelden voor de Brusselse ordonnanties.
- (Art. 115, § 1, Art. 118, § 1, Art. 134 Gw)
 - => Voor elke gemeenschap en elk gewest is er een parlement.
 - => De werking ervan wordt bij bijzondere wet geregeld, behalve voor de D-Gemeenschap.

Hieronder zullen we zien dat de deelstaten op dat terrein over 'constitutieve autonomie' beschikken.

- (Art. 116, Gw)
 - => De parlementen van deelstaten wordt samengesteld o.b.v. rechtstreekse verkiezingen.
- Eerst dubbelmandaat, waardoor tegelijk zitting in een federale Kameren deelstaatparlementen.
 - => Verandering in met de rechtsreekse verkiezingen v/d deelstaatparlementen van 1995.
 - => Dit werd beschouwd als een versterking van de autonomie van de deelstaatparlementen.
- Er bestaan nog altijd een aantal dubbelmandaten.
 - => De meeste senatoren ook lid van een deelstaatparlement.
 - => Leden v/h Parlement v/h Waalse gewest ook lid v/h Parlement v/d Franse Gemeenschap.
 - => Leden v/h Parlement v/h Vlaamse gewest ook lid v/h Parlement v/d Vlaamse Gemeenschap.
 - ➔ Beiden in praktijk gefusioneerd, waardoor moeilijk om als dubbelmandaat te beschouwen.
- (Art. 117, eerste lid Gw)
 - => Leden v/d deelstaatparlementen worden gekozen voor vijf jaar.
- (Art. 117, tweede lid Gw)
 - => Verkiezingen vinden plaats op dezelfde dag als die van de verkiezingen voor het EU-Parlement
- (Art. 117, laatste lid Gw)
 - => Grondwet bevat de bepaling die ook op dit punt constitutieve autonomie in vooruitzicht stelt.
 - => Deze verkiezingen vallen samen met de federale verkiezingen. (= MEI 2019)
- (Art. 119 Gw)
- (Art. 120 Gw)
 - => De leden van de deelstaatparlementen genieten van de dezelfde immuniteiten als de federale parlementsleden.
- De werking van de deelstaatparlementen is in grote lijnen vergelijkbaar met de gang van zaken op federaal niveau, wat betreft het wetgevend proces (vergaderingen in commissie...) en de controle op de deelstaatregeringen (vertouwensstemming, parlementair onderzoeksrecht...)
- Alle deelstaatparlementen zijn monocameraal
 - => Ze kennen geen equivalent voor de Senaat.
 - => De Koning speelt geen enkele rol in het wetgevend proces.
 - => De deelstaatregeringen kunnen hun parlement niet ontbinden => 'legislatuurparlementen'
- (Art. 131 Gw)
 - => Die 'alarmprocedure' wordt in werking gesteld als ten minste een vierde van de leden van het Vlaams Parlement of van het Parlement van de Franse Gemeenschap, in een met redenen omklede motie, verklaren dat de bepalingen van een ontwerp of voorstel van decreet, een discriminatie om ideologische of filosofische redenen inhouden.
- (Art. 5 van de wet van 3 juli 1971)
 - => De voorzitters van de Kamer, Senaat en van de beide deelstaatparlementen beslissen over de ontvankelijkheid van de motie.
 - => Als zij oordelen dat ze ontvankelijk is, dan oordt de wetgevingsprocedre geschorst.
 - => In dat geval moet het federaal Parlement vervolgens overdelen of de motie gegrond is.
- (Art. 6 van de wet van 3 juli 1971)
 - => De behandeling van de in de motie aangewezen bepalingen kan door het gemeenschapparlement worden hervat nadat elk van de federale Kamers de motie ongegrond heeft verklaard.
- Voor de Duitstalige Gemeenschap geldt een vergelijkbare procedure.

Deze alarmbelprocedure kwam er uit angst dat de vrijzinnigen in Vlaanderen, katholieken in Franstalig België het risico liepen om in hun deelstaten systematisch geminoriseerd te worden. Naast deze ideologische of filosofische alarmbel bestaan er ook taalkundige alarmbelprocedures in het federale Parlement en in het Brussels Hoofdstedelijke Parlement.

4.4.1.1.2 De uitvoerende machten.

- Op het niveau van de deelstaten is er geen staatshoofd.
=> Er zijn wel deelstaatregeringen die tegelijk een tak uitmaken van de WM + hoof van de UM.
- Taken van de deelstaatregeringen:
=> Ze beschikken over het wetgevend initiatiefrecht.
=> Ze bekrachtigen formele wetgevende akten en staan ze in voor de afkondiging.
=> Ze doen de bekendmaking en uitvoering ervan.
- (Art. 78 BWHI)
=> Ze treden op bij regeringsbesluit of bij besluit van individuele ministers.
- (Art. 121, 123, § 1 en Art. 134 Gw)
=> Hieronder zien we dat deelstaten op dat terrein over constitutieve autonomie beschikken.
- (Art. 122 Gw)
- Een minister moet niet noodzakelijk verkozen zijn in het deelstaatparlement.
=> Wel het geval? -> Minister wordt voor de duur van zijn mandaat opgevolgd in het parlement.
- Het is niet de Koning die deelstaatministers benoemt, wat wel zo is op federaal niveau.
=> Deelstaat minister legt zijn eed af in handen van de voorzitter van het parlement.
=> Het parlement duidt een minister-president aan.
=> Minister van elke deelstaatregering legt de eed af in handen van de Koning.
- De leden genieten van dezelfde immuniteiten als federale regeringsleden.
- (Art. 126)
=> Gewestelijke staatssecretarissen zijn er alleen in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest.
- De werking van deelstaatregeringen is vergelijkbaar met de gang van zaken op federaal niveau.
=> Ze beslissen in beginsel bij consensus.

4.4.1.2 Asymmetrie.

4.4.1.2.1 Instituionele assymetrie.

- De manier waarop de organen van deelstaten georganiseerd zijn, is 'assymetrisch'.
=> De organen van de verschillende gemeenschappen en gewest nemen niet noodzakelijk dezelfde vorm aan.
- De belangrijkste organen van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest zijn grotendeels gefusioneerd, namelijk het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering.
=> (Art. 137 Gw. juncto Art. 1, § 1 BWHI)
=> We spreken in de praktijk over 'het' Vlaamse Parlement en 'de' Vlaamse Regering.
➔ De fusie is niet volledig, bevoegdheden v/d Gemeenschap en Gewest verschillen territoriaal.
- De Vlaams Gemeenschap heeft ook bepaalde bevoegdheden in het tweetalig taalgebied.
- De leden van de Vlaamse Regering die hun woonplaats in het BHG hebben, nemen volwaardig deel aan de veraadslagen als het gaat over de gemeenschapsaangelegenheden.
- (Art. 1, §§ 2 en 3 BWHI)
=> In Franstalig België is er van een dergelijke fusie geen sprake.
=> Er zijn afzonderlijke organen voor de Franse Gemeenschap en voor het Waalse Gewest.

4.4.1.2.2 Bevoegdheidsrechtelijke asymmetrie.

- Bepaalde bevoegdheden worden op een asymmetrische manier uitgeoefend.
=> Deelstaten kunnen de uitoefening van bepaalde van hun bevoegdheden overdragen aan bepaalde andere deelstaten.
=> Het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap zijn hier niet bij betrokken.

4.4.1.2.2.1 Overdracht door de Franse Gemeenschap.

- (Art. 138, eerste lid Gw)
- (Art. 138, tweede lid Gw)

Van deze grondwettelijke mogelijkheid, hebben de betrokken deelstaten meteen na de introductie ervan bij de vierde staatsvorming gebruik gemaakt. Op die manier heeft de Franse taalgroep van het Brussels Hoofdstedelijke Parlement op zichzelf dus al in beperkte mate een decreetgevende bevoegdheid.

De decreten die de wetgevendemacht van het Waalse Gewest in dit kader goedkeurt, hebben geen gelding in het Duitse taalgebied. Het gaat immers om de uitoefening van bevoegdheden van de Franse Gemeenschap, die op zich al nooit gelding hebben in het Duitse taalgebied.

4.4.1.2.2.2 Overdracht door het Waalse Gewest.

- Er bestaat een vergelijkbare mogelijkheid tot de overdracht vna bepaalde bevoegdheden in de verhouding tussen de Duitstalige Gemeenschap en het Waalse Gewest.
- (Art. 139, eerste lid Gw)
=> Op die manier is de Duitstalige Gemeenschap bevoegd geworden voor de bescherming van monumenten en landschappen, wat normaal een bevoegdheid is die de gewestelijke organen uitoefenen.

4.4.1.3 Constitutieve autonomie.

- De deelstaten in België hebben geen eigen grondwet.
=> Ze hebben sinds de vierde staatsvorming een bepaalde constitutieve autonomie.
=> Ze kunnen de regels zelf bepalen betreffende de verkiezingen, samenstelling en de werking van hun wetgevende organen (Art. 118, § 2, eerste lid Gw).
- De Duitstalige Gemeenschap en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest hadden oorspronkelijk geen constitutieve autonomie, maar wel sinds de zesde staatsvorming.
- De autonomie van het Brussels-Hoofdstedelijk gewest is beperkter dan die van de andere, want veel aspecten die normaal tot de autonomie zouden behoren liggen communautair erg gevoelig.
- (Art. 118, § 2, eerste en derde lid Gw)
=> De aanwijzing van die aangelegenheden die behoren tot de constitutieve autonomie gebeurt bij bijzondere meerderheid.
- (Art. 118, § 2, eerste en derde lid in fine Gw)
=> De uitoefening van de constitutieve autonomie gebeurt op zijn beurt bij een bijzondere meerderheid, 2/3 aanwezig waarvan 2/3 van de uitgebrachte stemmen "ja" is.
- (Art. 118, § 2, tweede lid Gw)
=> Er geldt voor het Brussels Hoofdstedelijke Gewest een bijkomende voorwaarde.
- (Art. 28, vierde lid BWBI)
=> + Meerderheid binnen elke taalgroep van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement.
- ➔ Er geldt een bijzondere federale meerderheid om te bepalen voor welke aangelegenheden de constitutieve autonomie geldt
➔ Er geldt een bijzondere deelstatelijke meerderheid om die autonomie uit te oefenen.
- (Art. 118, § 2, laatste lid Gw)
- (Art. 123, § 2 Gw)

4.4.2 Enkele bijzonderheden.

4.4.2.1 Het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.

1. Het Vlaams Parlement.

- Bestaat uit 124 verkozenen, waarvan 118 leden rechtsreeks verkozen uit het Nederlandse.
=> De zes overige leden hebben hun woonplaats op het grondgebied van het BHG.
=> (Art. 24, § 1, eerste lid BWHI)
- (Art. 50, eerste lid BWHI)
=> De zes 'Brusselaars' kunnen niet deelnemen aan de stemmingen over de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest behoren.
- (Art. 24bis, § 1, eerste lid BWHI)
=> Er zijn zes kieskringen voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement
-> 5 provinciale en 1 die de 19 gemeenten van Brussel omvat.
=> Om verkozen te worden, gelden de volgende voorwaarden (Art. 24bis, § 1, eerste lid BWHI)
- Om gebruik te kunnen maken van het kiesrecht, gelden de volgende voorwaarden:
=> (Art. 25, § 1, eerste lid juncto Art. 30, § 1, eerste lid BWHI)
=> De stemming is verplicht en geheim (Art. 26bis BWHI)

2. De Vlaamse Regering.

- Telt ten hoogste elf leden, de minister-president inbegrepen.
=> Ten minste één lid moet zijn woonplaats hebben in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.
=> Art. 63, § 1 BWHI
- Als de Vlaamse Regering beraadslaagt over de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest behoren, heeft elk lid van de Vlaamse Regering dat zijn woonplaats heeft in Brussel-Hoofdstad, slechts zitting met raadgevende stem.
=> (Art. 76 BWHI)

4.4.2.2 Het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschap.

Het Waalse Parlement

- Bestaat uit 75 rechtsreeks verkozen leden.
=> (Art. 24, § 2, eerste lid BWHI)

Het Parlement van de Franse Gemeenschap

- Bestaat op zijn beurt uit 94 leden, waaronder 75 v/h Waalse Parlement en 29 uit en door de Franse taalgroep van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement.
=> (Art. 24, § 3, eerste lid BWHI)

De Waalse Regering

- Telt ten hoogste 9 leden.
=> (Art. 2 van het bijzonder decreet van het Waalse Gewest van 12 juli 1999 houdende verhoging van het maximumaantal Regeringsleden)

De Regering van de Franse Gemeenschap

- Telt ten hoogste 8 leden.
- Ten minste één lid van die laatste regering moet zijn woonplaats hebben in het tweetalig gebied.
=> (Art. 2 van het bijzonder decreet van de Franse Gemeenschap van 13 juli 1999 houdende verhoging van het maximumaantal Regeringsleden juncto Art. 63, § 2 BWHI)
- In dit geval is het ambt van minister in de ene regering niet onverenigbaar met een andere.
=> in het verleden is het ook al zo geweest dat dezelfde personen minister waren in beide regeringen.

➔ **Let op: ministerschap in beide regeringen is niet onverenigbaar!**

4.4.2.3 De Duitstalige Gemeenschap

- Bestaat uit 25 rechtsreeks verkozen leden.
=> (Art. 8, § 1, eerste lid Wet Duitstalige Gemeenschap)
- Er zetel nook andere politieke mandatarissen met raadgevende stem.
=> (Art. 8, § 4 Wet Duitstalige Gemeenschap)
- De Regering hiervan bestaat uit ten minste drie leden en ten hoogste vijf leden.
=> (Art. 49, eerste lid Wet Duitstalige Gemeenschap)

4.4.2.4 De Brusselse instellingen.

4.4.2.4.1 Het Brussels Hoofdstedelijke Gewest.

Het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijke Parlement

- Bestaat uit 89 rechtsreeks verkozen leden.
=> (Art. 10 BWBI)
- Bestaat uit 2 taalgroepen: Franse taalgroep (72 leden) en Nederlandse taalgroep met (17 leden).
=> (Art. 20, § 2, eerste lid BWBI)

De Regering van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest

- Bestaat uit 5 leden.
=> (Art. 34, § 1, eerste lid BWBI)
- De minister-president uitgezonderd, telt ze 2 Nederlandstalige en 2 Franstalige leden.
=> (Art. 34, § 1, tweede lid BWBI)
- Deze regering is paritair samengesteld, ook het ambt van staatssecretaris bestaat hierin.
- De regering telt er 3, van wie ten minste één Nederlandstalige.
=> (Art. 41, § 1, eerste lid BWBI)

4.4.2.4.2 De gemeenschapscommissies.

=> *De ingewikkelde territoriale afbakening van de bevoegdheden van de gemeenschappen straalt ook af op de wetgevende en uitvoerende organen in Brussel.*

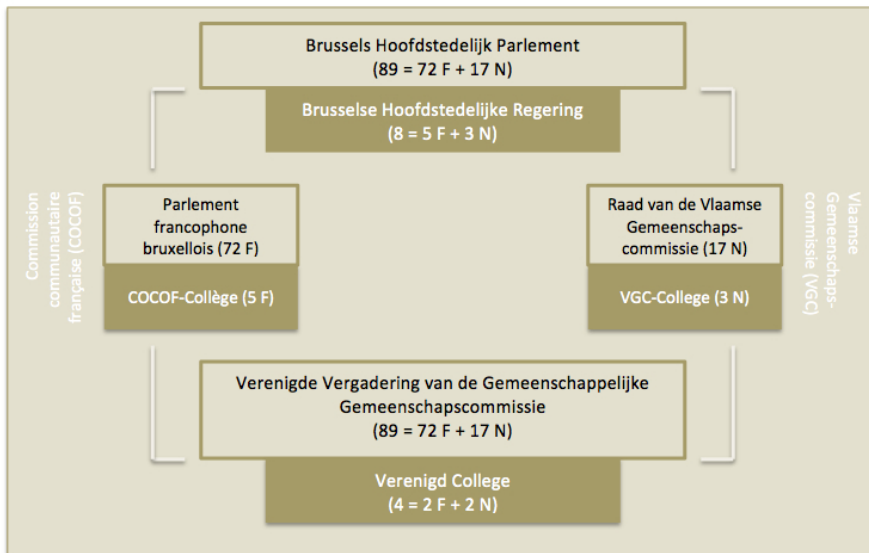
De zogenaamde 'gemeenschapscommissies'

- Een Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC)
=> (1) De leden van de Nederlandse taalgroep van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement.
=> (2) Nederlandstalige leden van de Brussels Hoofdstedelijke Regering.
- Een Franse Gemeenschapscommissie (FGC of naar de Franse afkorting COCOF)
=> (1) De leden van beide taalgroepen.
=> (2) De Brussels Hoofdstedelijke Regering.
- Een Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC of COCOM)
=> Elke gemeenschapscommissie heeft een vergadering (1) en een (uitvoerend) college (2).
= (1) De verenigde vergadering en (2) Het verenigd college.
=> (Art. 136 en 166, § 3 GW. Juncto Art. 60 BWBI)
- (Art. 76 BWBI)
- (Art. 77 BWBI)
- (Art. 128 Gw)
=> Het belang van deze structuur ligt in de uitoefening van de gemeenschapsbevoegdheden inzake persoonsgebonden aangelegenheden die niet worden toegewezen aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap.
- (Art. 135 Gw. Juncto Art. 63 BWBI)
=> Dit orgaan heeft de echte wetgevende bevoegdheid.

De zogenaamde ‘gemeenschapscommissies’.

- (Art. 64, § 1 en § 2 BWBI)
- Het Vlaams Parlement en het Parlement van de Franse Gemeenschap kunnen de VGC, respectievelijk de FGC ook verordenende bevoegdheden overdragen.
=> (Art. 65 BWBI)
- De regelgevende taken van de VGC en FGC worden uitgeoefend a.d.h.v. verordeningen.

De Franse Gemeenschap heeft de uitoefening van bepaalde bevoegdheden overgedrage aan de FGC.
=> In die aangelegenheden kan de FGC zelfs decreten aannemen.

4.5 Beïnvloeding van de besluitvorming door de federale verhoudingen.

4.5.1 De verhoudingen binnen de federale en Brusselse overheden.

1. Samenstelling van de organen.

- Federale identiteit v/h land wordt zichtbaar in de beslissingsstructuur v/d federale overheden zelf
- Een aantal kenmerken:
=> De Senaat bestaat grotendeels uit senatoren afkomstig uit de deelstaatparlementen.
=> De Kamer van volksvertegenwoordigers kent ook een federale inslag.
=> Ook in het Brussels Hoofdstedelijke Parlement bestaan taalgroepen.
- Andere organen zijn met opzet paritair samengesteld, zoals de Ministerraad.
=> Er maken evenveel Nederlands- als Franstaligen van uit.
=> De Brussels Hoofdstedelijke Regering ook paritair, minister-president uitgezonderd.
=> Het GwH en het Overlegcomité zijn ook paritair samengesteld.

2. Bijzondere wetten.

- => Voor een aantal wetten die betrekking hebben op de federale inrichting van het land, bepaalt de Grondwet dat die moeten worden aangenomen met een bijzondere meerderheid.
- => Dit is de bijzondere meerderheid die geldt voor de wijziging van de taalgebieden.
 - ⇒ Meerderheid aanwezig in elke taalgroep
 - ⇒ Meerderheid uitgebrachte stemmen in elke taalgroep is ‘ja’-stem
 - ⇒ 2/3^e meerderheid van alle uitgebrachte stemmen is ‘ja’-stem
- => (Art. 4, laatste lid Gw)

3. Alarmbelprocedure.

=> De Grondwet voorziet een bijkomende bescherming omdat de Franstaligen in België in de Kamer en de Senaat steeds een minderheid uitmaken.

- (Art. 54 Gw)
 - => De alarmbelprocedure kan niet worden ingeroepen voor begrotingswetten en voor bijzondere meerderheidswetten.
 - => Als $\frac{3}{4}$ van een taalgroep de alarmbel zou willen luiden, kan een bijzondere meerderheidswet niet worden goedgekeurd.
- Theoretisch staat de alarmbelprocedure ook open voor de Nederlandse taalgroep, maar voor hen is het risico om communautair in de minderheid te worden gesteld veel kleiner.
- Nog maar twee keer gebruikt geweest in de Belgische geschiedenis.
- De alarm vervult vooral een preventieve functie:
 - => Het zet meerderheden ertoe aan om geen maatregelen goed te keuren die slechts op zeer beperkte steun in één van beide taalgroep kunnen rekenen.
 - => Het wetgevend initiatief dat afkomstig is van de Koning zal dit probleem niet stellen:
 - > hij kan het wetsontwerp slechts indienen wanneer daarover in de Ministerraad overeenstemming bestaat.
- (Art. 31 BWBI)
 - => Er bestaat ook een op taal gebaseerde alarmbelprocedure in het Brussels Hoofdstedelijke Parlement.

4.5.2 De verhouding tussen de deelstaten onderling en met de federale overheid.

De deelstaten interageren op dagelijkse basis met elkaar en met de federale overheid. In veel gevallen werden de deelstaten en de federale overheid ook samen.

4.5.2.1 Conflicten.

Het grondwettelijk hof voorziet in een aantal oplossingen voor conflictsituaties.

=> Welke van toepassing is, hangt af van de aard van het conflict.

1. Belangenconflicten

- = Een conflict dat ontstaat wanneer een maatregel of het gedrag van de ene overheid de belangen van een andere overheid in het gedrang brengt of kan brengen.
- In de eerste plaats is het probleem politiek, want het gaat om de opportuniteit.
- (Art. 143, § 1 Gw).

- (Art. 32, § 1bis van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen)
- (Art. 143, § 4 Gw)
 - => Belangenconflicten kunnen niet worden ingeroepen met betrekking tot de maatregelen van de federale overheid die te maken hebben met de personenbelasting.
- (Art. 32, § 1ter, eerste lid GWHI)
- (Art. 32, § 1quater, eerste lid GWHI)
- (Art. 32, § 1quater, laatste lid GWHI)
- (Art. 32, § 1ter, laatste lid GWHI)
- (Art. 32, §§ 2-4 GWHI)
- (Art. 32, § 5 GWHI)

4.5.2.1.2 Bevoegdheidsconflicten.

- De legaliteit van een maatregel of het gedrag van een andere OH wordt ter discussie gesteld.
- De OH werpt hier de vraag op of een andere overheid wel juridisch de bevoegdheid had om een bepaalde maatregel te nemen, hetzij door
 - 1) Een overschrijding van zijn materiële bevoegdheid.
 - 2) Een overschrijding van zijn territoriale bevoegdheid.
- De Grondwet bepaalt dat er een wettelijke regeling moet zijn om deze conflicten te voorkomen.
=> (Art. 141 Gw)
- Deze conflicten kunnen preventief worden gesignaleerd door de afdeling wetgeving van de RvS.
=> Als de RvS een bevoegdheidsprobleem opmerkt, wordt het Overlegcomité automatisch gevat.
- De bevoegdheidsconflicten kunnen ook door de rechter beslecht worden.
- Een bevoegdheidsoverschrijding in een bestuurlijke rechtshandeling zal worden uitgesproken door de RvS, afdeling bestuursrechtspraak, de gewone hoven en rechtbanken.
- Een bevoegdheidsomschrijving in de formele wet?
=> GwH bevoegd om deze zaak te beoordelen.
- Het Grondwettelijk Hof heette oorspronkelijk het "Arbitragehof".

De controle op de naleving van de bevoegdheidsverdelende regels betekent dus dat de rechter in de tekst van de Grondwet of de bijzondere wetten nagaat of de betrokken overheid de maatregel die zij heeft genomen ook effectief mocht nemen. De precieze afbakening ervan gebeurt daardoor in vele gevallen effectief pas aan de hand van de adviespraktijk van de RvS, afdeling wetgeving of d.m.v. de rechtspraak van het GwH of de RvS, afdeling bestuursrechtspraak. Indien nodig moeten zij de knoop doorhakken.

4.5.2.2 Samenwerking

=> Er bestaan in België verschillende vormen en procedures voor samenwerking.

1. Het overlegcomité.

- Het comité is het centraal punt voor overleg, samenwerking en coördinatie tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten, om met naleving van eenieders bevoegdheden, individuele of gezamenlijke doelstellingen te verwezenlijken.
=> (Art. 31/1 GWHI)
- Samengesteld uit vertegenwoordigers van de regeringen van de verschillende overheden.
- Dubbele pariteit: er zijn evenveel Nederlandstaligen als Franstaligen en evenveel vertegenwoordigers van de federale regering als van de deelstatelijke regeringen.
=> (Art. 31 GWHI)
- (Art. 31bis, eerste lid GWHI)
- Er is verplicht een interministeriële conferentie voor het buitenlands beleid.
=> (Art. 31bis, laatste lid GWHI)

2. Samenwerkingsvormen.

In bepaalde gevallen is samenwerking verplicht omdat de Grondwet of bijzondere wet dit voorschrijft. Ook het GwH heeft geoordeeld dat de samenwerking noodzakelijk is voor een constructieve uitoefening van de bevoegdheden.

Er zijn verschillende vormen van samenwerking.

- De informatieplicht.
=> Minst ingrijpende vorm van samenwerking.
=> De overheid moet de andere op de hoogte brengen van een beslissing.
 - Het adviesplicht.
=> Een iets verregaandere vorm.
=> De overheid moet bij de andere advies inwinnen voor ze een beslissing kan nemen.
=> Dit is niet bindend.
 - Het overlegplicht of een verplichting tot betrokkenheid.
=> Er komt hierdoor een meer structurele uitwisseling tot stand tussen verschillende overheden.
 - Het eensluidend advies.
=> Wel betrokken voor de overheid die het moet vragen.
=> De plicht tot het vragen van akkoord of instemming sluit hier nauw bij aan.
=> Een beslissing wordt enkel genomen indien de andere OH ermee akkoord gaat.
- In een aantal gevallen wordt samenwerking ook gerealiseerd door te bepalen dat de overheden vertegenwoordigers mogen aanwijzen in de organen van de instellingen van andere overheden.
=> (Art. 92ter BWHI)
- Het samenwerkingsakkoord
=> (Art. 92bis BWHI)
=> De betrokken partijen sluiten hierbij een akkoord waarin in detail wordt geregeld hoe een bepaalde aangelegenheid samen zal worden aangepakt.
=> Ze kunnen nooit tot gevolg hebben dat de ene overheid zijn grondwettelijke bevoegdheden afstaat of teruggeeft aan een andere overheid of er bevoegdheden mee uitwisselt.
=> Kunnen ook vrijwillig afgesloten worden door overheden.

Sinds de zesde staatshervorming kunnen overheden zelfs zogenaamde 'gezamenlijke decreten' aannemen, die onder meer betrekking hebben op de gezamenlijke oprichting en het gezamenlijk beheer van gemeenschappelijke diensten en instellingen, op het gezamenlijk uitoefenen van eigen bevoegdheden, of op de gemeenschappelijk ontwikkeling van initiatieven. (Art. 92bis/1 BWHI)

Merk op dat als een bepaalde samenwerkingsvorm verplicht wordt voorgeschreven, de rechter de naleving ervan mag controleren en desgevallend sanctioneren las een bevoegdheidsoverschrijding.